

Nr 29.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden, dels o c k i ämnet väckta motioner.

Genom en den 31 mars 1950 dagtecknad proposition, nr 223, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För att åt allmänheten trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv vid havet eller vid insjö eller vattendrag äger länsstyrelsen förordna, att inom visst strandområde byggnad icke må uppföras utan länsstyrelsens tillstånd.

Förordnande enligt första stycket skall avse mark och vattenområde inom det avstånd från strandlinjen som prövas erforderligt med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall, dock högst 300 meter från nämnda linje vid normalt medelvattenstånd. Området skall å karta eller annorledes till sina gränser tydligt angivas.

Vad i första stycket stadgats skall icke gälla beträffande område som ingår i fastställd stadsplan eller byggnadsplan, ej heller beträffande område som ingår i godkänd avstyckningsplan med mindre förbud mot tätbebyggelse utfärdats för området. Byggnadsförbud som meddelats med stöd av denna lag skall icke utgöra hinder för uppförande av byggnad som erfordras för försvarets, jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller den allmänna samfärdselns behov.

2 §.

När beslut om byggnadsförbud meddelats, åligger det länsstyrelsen att, utöver den underrättelse till markägarna som skall ske enligt allmänna bestämmelser, kungöra beslutet i den eller de tidningar, i vilka kommunala meddelanden för orten intagas, eller på annat lämpligt sätt.

3 §.

Talan mot länsstyrelses beslut om byggnadsförbud så ock mot beslut rörande tillstånd att utan hinder därav uppföra byggnad föres hos Konungen genom besvär i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Beslut om byggnadsförbud skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

4 §.

Uppför någon byggnad i strid mot förbud som meddelats jämlikt denna lag, straffes med dagsböter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Böter tillfalla kronan.

5 §.

I fall som avses i 4 § äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad olagligen skett. Ansökan om handräckning må göras av allmän åklagare, byggnadsnämnd eller byggnadsinspektör. Är ansökan gjord av allmän åklagare och begär utmätningsman att kostnad för förrättning skall förskjutas, må det ske av allmänna medel. I övrigt gälle enahanda bestämmelser som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fallet.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 31 december 1952.

Beslut om byggnadsförbud, som meddelats jämlikt denna lag, skall ej gälla längre än lagen äger giltighet.

Vad i 4 § stadgas skall lända till efterrättelse jämväl sedan lagen i övrigt upphört att gälla, såvitt fråga är om överträdelse som begåtts under lagens giltighetstid.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft åtta i anledning av densamma väckta motioner, i första kammaren nr 489 av herr Nilzon, Ivar, m. fl., nr 490 av herr Gränebo m. fl., nr 491 av herrar Lindblom och Bergvall och nr 492 av herr Lundqvist m. fl. samt i andra kammaren nr 592 av herr Hedlund i Rådomb. fl., nr 593 av herr Pettersson i Dahl m. fl., nr 594 av herr Svensson i Ljungskile m. fl. och nr 595 av herr Fagerholm m. fl.

I motionerna I: 489 och II: 593, vilka äro likalydande, har hemställts, »att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 223 måtte besluta dels att strandlagen skall äga tillämpning å strandområdena vid havet samt vid insjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälaren och dels att ersättning skall utgå för skada, som tillfogas markägaren genom tillämpningen av denna provisoriska lagstiftning, samt att vederbörande utskott måtte utarbета erforderlig lagtext».

I motionerna I: 490 och II: 592, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte avslå propositionen nr 223.

I motionerna I: 491 och II: 594, vilka äro likalydande, har föreslagits, »att riksdagen måtte besluta i enlighet med det i propositionen nr 223 framlagda förslaget till lag om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden, med den ändringen av föreslagen 1 § andra stycket, att uttrycket 'dock högst 300 meter' ändras till 'dock högst 100 meter', att lagen måtte fastställas att gälla till och med den 31 dec. 1951, att riksdagen måtte besluta, att ersättning skall utgå till den markägare, som lider skada eller intrång genom lagens tillämpning».

I motionerna I: 492 och II: 595, vilka äro likalydande, har hemställts, »att riksdagen — under uttalande av lämpligheten att kommunerna måtte bedriva en aktiv verksamhet i syfte att tillgodose innevånarnas behov av bad- och friluftsplatser — måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 223».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda lagförslaget och för yrkandena i motionerna, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

I ärendet har en deputation, sammansatt av personer från olika kommuner i Stockholms skärgård, fått företräde inför utskottet samt överlämnat skrivelser.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

För att åt allmänheten trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv vid havet, insjöar och vattendrag föreslås i propositionen, att länsstyrelse skall äga förordna, att inom visst strandområde byggnad icke må uppföras utan länsstyrelsens tillstånd. Sådant förordnande skall avse mark och vattenområde inom det avstånd från strandlinjen som prövas erforderligt med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall, dock högst 300 meter från nämnda linje vid normalt medelvattenstånd.

Förslaget är av provisorisk karaktär och lagen avses skola gälla allenast till och med den 31 december 1952.

Inledning.

Under hösten 1949 utarbetades inom justitiedepartementet en i december samma år dagtecknad promemoria med förslag till lag om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden. Yttranden över promemorian ha efter remiss avgivits av överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser, lantmäteristyrelsen, byggnadsstyrelsen, fastighetsbildningssakkunniga, ägodelningsdomarna i Uppsala läns södra, Östra och Medelsta samt Villands domsagor, Svenska landskommunernas förbund, Landsorganisationen i Sve-

rige, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges fastighetsägareförbund, Sveriges lantmätareförening, Sveriges lantbruksförbund och Samfundet för hembygdsvård.

Länsstyrelserna ha bifogat yttranden från överlantmätrarna och länsarkitekterna. Vid Landsorganisationens yttrande har fogats ett yttrande av Svenska byggnadsarbetareförbundet.

Efter remissbehandlingen har ärendet ytterligare beretts inom justitiedepartementet, därvid upprättats förslag till *lag om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden*.

Över förslaget har lagrådets utlåtande inhämtats, varefter förslaget undergått viss omarbetning inom departementet.

Frågans tidigare behandling.

I promemorian anföres till en början, att frågan om en laglig reglering av strandbebyggelsen i vårt land varit aktuell sedan åtskilliga år tillbaka. Debatten i ämnet hade främst föranletts därav, att villa- och sportstugebebyggelsen mångenstädes hotat att från våra havs- och insjöstränder utestänga ej blott den icke jordägande befolkningen utan över huvud taget alla dem som icke ägde del i stranden. Redan i en motion till 1936 års riksdag (II: 165) hade sålunda framhållits, att förmögna stadsbor lade beslag på så gott som alla natursköna områden, som gränsade intill hav, sjöar och vattendrag. Miltals från staden hade på detta sätt — enligt vad motionärerna anfört — strandområdena blivit förvandlade till tomter och parker i enskild ägo, vilket medfört att hundratusentals människor berövats möjligheter till friluftsbad och friluftsliv inom rimligt avstånd från sin bostadsort.

Beträffande frågans tidigare behandling anföres i promemorian:

I anledning av nyssnämnda motion beslöt riksdagen skrivelse till Kungl. Maj:t (den 23 maj 1936, nr 246) med anhållan om utredning och förslag, syftande till att åt den icke jordägande befolkningen underlätta och trygga möjligheterna att kunna idka friluftsliv, varvid jordägarnas och lantbefolkningens i övrigt berättigade intressen borde ägnas särskilt beaktande.

I maj 1937 erhöll chefen för socialdepartementet bemyndigande att tillkalla sakkunniga för den av 1936 års riksdag sålunda begärda utredningen. I direktiven för de sakkunniga (fritidsutredningen) framhölls bland annat, att en betydelsefull del av det föreliggande problemkomplexet avsåge frågan om bebyggelsen i de områden, som vore lämpade för uppehåll under fritiden.

I skrivelse den 28 november 1938 till chefen för socialdepartementet anförde fritidsutredningen, att den under sin verksamhet mycket snart kommit till klarhet om att för tryggandet av befolkningens behov av rekreation frågan om tillgången på härför lämpliga marker vore det primära, varvid bevarandet av stranden som det främsta av våra rekreationsområden vore av särskilt brådskande natur och påkallade omedelbara åtgärder. Utredningen

hade därför ansett sig böra i första hand inrikta sitt utredningsarbete på detta sistnämnda spörsmål. Vid skrivelsen var fogat betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelsen m. m. (SOU 1938: 45). Det centrala avsnittet i detta betänkande utgjordes av ett förslag till lag med vissa bestämmelser angående bebyggelse m. m. vid rikets stränder (strandlag).

Fritidsutredningens förslag till strandlag ledde icke till någon lagstiftning.

Möjligheterna enligt gällande lagstiftning att hindra ett ur allmänna synpunkter icke önskvärt utnyttjande av strandområdena.

Promemorian.

Sedan fritidsutredningen framlade sitt förslag angående reglering av strandbebyggelsen m. m., har — heter det i promemorian — en ny byggnadslagstiftning genomförts samt jorddelnings- och fastighetsbildningslagarnas avstyckningsregler ändrats. I anledning härav uppställde sig till en början frågan, vilka möjligheter att hindra ett ur allmänna synpunkter icke önskvärt utnyttjande av strandområdena som nu gällande byggnads- och jorddelningslagstiftning erbjöde. Härom anföres:

Vad då först byggnadslagstiftningen beträffar är att märka, att själva byggnadslagen (BL) icke innehåller någon bestämmelse som uttryckligen avser att skydda just strandområdena. Den enda regel i hela byggnadslagstiftningen som tager direkt sikte på dylika områden torde vara 157 § andra stycket 7) byggnadsstadgan (BS), vari föreskrives att vid uppgörande av regionplan särskilt bör tillses att strandområden såvitt möjligt skyddas och bevaras mot olämplig användning.

Trots att byggnadslagen alltså icke innehåller några specialstadganden i ämnet, erbjuder den dock vissa möjligheter att hindra en icke önskvärd strandbebyggelse. Dessa möjligheter te sig jämförelsevis betryggande för de fall då den tilltänkta bebyggelsen skulle få karaktär av tätbebyggelse. Enligt 5 § andra stycket BL gäller nämligen, att mark icke må användas till tätbebyggelse med mindre den vid planläggning enligt byggnadslagen prövats från allmän synpunkt lämpad för ändamålet. Frågan huruvida visst område överhuvud må tagas i anspråk för tätbebyggelse avses i första hand skola prövas i samband med översiktlig planläggning, alltså vid upprättande av region- eller generalplan. Där sådan plan icke upprättats, skall frågan avgöras i samband med detaljplanläggning. Stadsplan eller byggnadsplan får sålunda icke fastställas för område, som från allmän synpunkt icke är lämpat för tätbebyggelse, och vid uppgörande av sådan plan skall enligt 26 § första stycket punkt 17 och 117 § andra stycket BS bland annat beaktas att platser, som på grund av belägenhet, växtlighet eller särregna naturförhållanden äro särskilt tilltalande, så långt möjligt skyddas och bevaras samt ej utan tvingande skäl förstöras eller skadas. Vidare innehåller byggnadslagstiftningen ett helt nätverk av regler, som syftar till att hindra att tätbebyggelse kommer till stånd inom område för vilket detaljplan ännu icke fastställts. Dessa regler kompletteras av ett stadgande i 19 kap. jorddelningslagen, närmare bestämt 13 § 4 mom. sista punkten, enligt vilket vederbörande förrättningslantmätare är skyldig att vilandeförklara

avstyckningsförrättning samt att till överlantmätaren för vidare rapport till länsstyrelsen anmäla förrättningen i sådana fall då han finner att avstyckning icke bör äga rum utan att fråga om upprättande av stadsplan eller byggnadsplan eller om ändring av sådan plan blivit prövad.

Genom den nya byggnadslagstiftningen hade alltså — anföres vidare i promemorian — det allmänna fått möjlighet att bestämma var tätbebyggelse finge uppkomma. Någon mot 5 § andra stycket BL svarande allmän regel, varigenom det skulle vara möjligt att hindra olämplig glesbebyggelse, funnes däremot icke i byggnadslagen. Emellertid upptoge denna lag två stadganden — 86 § (som gällde för stad och vissa stadsliknande samhällen) samt 122 § (som gällde för landet i övrigt) — vilka i viss mån kunde användas för att hindra olämplig glesbebyggelse inom strandområdena. Härom anföres:

I dessa paragrafer stadgas sålunda att, om område som icke ingår i stadsplan eller byggnadsplan finnes böra särskilt skyddas på grund av naturskönhet, växtlighet eller andra särskilda naturförhållanden, Konungen (bevärfande landsbygden: länsstyrelsen) äger förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Om ett sådant förordnande meddelats, får länsstyrelsen alltså möjlighet att kontrollera glesbebyggelsen inom området. Emellertid stadgas i paragraferna vidare, att tillstånd till nybyggnad ej må vägras, om avsevärt men därigenom tillskyndas markens ägare, utan att skälig ersättning därför givas.

I förarbetena till byggnadslagstiftningen uttalas, att med stöd av nu nämnda stadganden ingripande ur naturskyddssynpunkt kunde ske exempelvis inom området kring ett vackert vattendrag, vars skönhetsvärden skulle äventyras, om bebyggelsen gestaltades godtyckligt och utspredes i terrängen efter varje markägares eget omdöme. Samtidigt framhålles dock, att tillstånd till ett begärt byggnadsföretag sällan torde kunna helt vägras med hänsyn till att länsstyrelsen vid prövning av byggnadsansökningar måste iakttaga att markägaren icke tillskyndas märkligt men. Man finge därför åtnöjas med att vid tillståndets meddelande tillse, att olägenheter ur de synpunkter, varom här vore fråga, i görligaste mån förebyggdes. Emellertid borde — framhålles det vidare — åtskilligt kunna vinnas utan att något större ingrepp i den enskildes förfoganderätt behövde ske. Ett område, som med hänsyn till naturförhållandena vore särskilt tilltalande eller anmärkningsvärt, bleve exempelvis ej nödvändigtvis förstört av bebyggelse, för den händelse byggandet skedde på ett förståndigt sätt. Genom jämkningar i den av markägaren tänkta placeringen av en byggnad kunde många gånger ett tillfredsställande resultat vinnas.

I promemorian påpekas att det likväl vore givet, att ett nöjaktigt resultat understundom icke kunde vinnas på annat sätt än genom exempelvis ett totalt byggnadsförbud. Ett dylikt beslut kunde emellertid icke meddelas, med mindre markägaren erhöle skälig ersättning. Då några allmänna medel för ändamålet icke funnes anvisade, bleve utgången av ärendet följaktligen närmast beroende av huruvida länsstyrelsen lyckades att från den närmast berörda kommunen eller från annat håll anskaffa medel för att gottgöra markägaren. Om ersättningsfrågan icke kunde ordnas,

funnes dock en viss möjlighet att trots allt hindra uppförandet av en byggnad, i det att en generalplan kunde fastställas, vari området undantoges från bebyggelse. Men då fastställelse av generalplan, enligt 21 § BL, medförde lösningsskyldighet för kommunen, vore det enligt vad i promemorian anföres knappast troligt att kommunen, därest den i dispensärendet förklarar sig icke vilja gottgöra markägaren, önskade begära fastställelse av en generalplan.

Om man ville eftersträva ett skydd av strandområdena mot icke önskvärd bebyggelse, låge det enligt promemorian i sakens natur att man samtidigt eller, rättare sagt, i första hand måste begränsa möjligheterna att ytterligare uppdelade de fastigheter som redan funnes inom dylika områden. Här om anföres:

Detta samband mellan bebyggelse- och jorddelningsproblemen underströks också av fritidsutredningen, som i motiven till sitt förut omnämnda strandlagsförslag uttalade, att den föreslagna regleringen av strandbebyggelsen syntes för sitt genomförande kräva bestämmelser, som tryggade regleringen »mot hindrande eller försvärande inflytelser av inom strandområdena skeende jorddelningar». I förslaget upptogs därför, såsom redan nämnts, föreskrifter om att avstyckning av lägenheter för bostadsändamål etc. i princip icke skulle få äga rum inom andra delar av strandområdena än de s. k. fastställda byggnadsområdena.

Såsom förut framhållits ändrades fastighetsbildnings- och jorddelningslagarnas avstyckningsregler samtidigt med att den nya byggnadslagstiftningen genomfördes. Sambandet med de byggnadsreglerande bestämmelserna har kommit till klart uttryck i dessa nya avstyckningsregler (se 19 kap. 13 § jorddelningslagen och 5 kap. 8 § fastighetsbildningslagen). Av särskilt stor betydelse för fastighetsbildningen inom strandområdena är 19 kap. 13 § 2 mom. och 3 mom. första stycket jorddelningslagen. Enligt 2 mom. i nämnda paragraf må sålunda inom område, för vilket gäller fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan eller andra särskilda byggnadsbestämmelser, avstyckning ej verkställas så, att områdets ändamålsenliga bebyggande försvåras eller syftet med bestämmelserna eljest motverkas. Länsstyrelsen äger dock medgiva dispens från förbudet. Stadgandet innebär bland annat, att om förbud mot nybyggnad inom ett visst område meddelats med stöd av exempelvis 122 § BL, hänsyn därtill skall tagas jämväl vid avstyckning inom området. Vad härefter beträffar 19 kap. 13 § 3 mom. första stycket jorddelningslagen stadgas där, att om inom visst område tätbebyggelse uppkommit eller är att vänta inom nära förestående tid eller eljest avstyckning av flera lägenheter framdeles kan förväntas, avstyckning icke må, innan stadsplan eller byggnadsplan blivit fastställd, verkställas så, att områdets ändamålsenliga bebyggande försvåras eller lämplig planläggning av området eljest motverkas. Vidare föreskrives i nämnda stadgande att länsstyrelsen skall äga meddela erforderliga anvisningar för tillämpningen.

Vad beträffar innehållet i sådana anvisningar erinras i promemorian om att länsstyrelsen t. ex. borde kunna bestämma att vid avstyckning av sportstugetonter stränderna av en vacker sjö skulle på visst sätt lämnas fria samt att det borde vara möjligt för länsstyrelsen att föreskriva att avstyckning inom visst område icke finge fastställas utan att länsarkitekten hörts

i ärendet, dock att sådana föreskrifter borde kunna inskränkas att avse avstyckning för bostads- eller industriändamål, under det att andra avstyckningar lämnades fria.

Erfordras särskild lagstiftning för att skydda ur friluftssynpunkt värdefulla strandområden?

Promemorian.

I promemorian anföres, att det knappast torde vara erforderligt att närmare utveckla betydelsen ur folkhälsans synpunkt av att särskilt städernas och industrisamhällenas befolkning beredas möjligheter till den rekreation och avspänning som en närmare kontakt med naturen kan skänka. Det vore i detta hänseende tillräckligt att peka på den allt längre drivna mekaniseringen av arbetet inom ett stort antal yrkesområden och på det allt mera ökade jäktet inom samhällslivet över huvud taget. Behovet av ändamålsenliga tillflyktsorter under fritiden låge sålunda i öppen dag, och detta behov hade ytterligare markerats i och med att stora befolkningsgrupper erhållit en tidigare icke lagstadgad rätt till viss sammanhängande semester. Sådana tillflyktsorter behövde självfallet icke med nödvändighet vara förlagda till strandområdena, men erfarenhetsmässigt förhölle det sig likväl otvivelaktigt så, att trakterna kring hav och sjöar vore särskilt eftersökta såsom rekreationsplatser under sommarmånaderna, till vilken tid ju de allra flesta semesterledigheterna vore förlagda.

Det heter vidare i promemorian:

Såsom fritidsutredningen framhöll, kan det icke anses praktiskt möjligt att tillbörligen tillgodose det rekreationsbehov, som enligt vad nu anförts hänför sig till våra kuster och sjöstränder, endast därigenom att staten eller kommunerna förvärva och reservera vissa områden, dit den icke strandägande befolkningens bad- och friluftsliv skulle koncentreras. Dylika friluftssynpunkt och allmänna friluftsbad ha visserligen en mycket viktig uppgift att fylla i förevarande sammanhang, men de kunna som sagt icke ens tillnärmelsevis komma att täcka hela behovet. Med hänsyn härtill måste det anses vara ett samhällsintresse av betydande storleksordning, att bebyggelsen utmed våra strandområden icke tillåtes fortgå på ett sådant sätt att den alltmer avstänger den icke strandägande befolkningen från tillträdet till de ur friluftssynpunkt värdefulla stränderna.

Givetvis skulle en särskild reglering av strandbebyggelsen och därmed sammanhängande spörsmål likväl icke vara erforderlig, för den händelse redan gällande lagstiftning kunde anses erbjuda möjligheter att effektivt hindra ett ur friluftslivets synpunkt icke önskvärt utnyttjande av strandområdena. Så kunde dock enligt promemorian icke anses vara fallet. Vad byggnadslagstiftningen beträffade hade visserligen det allmänna goda möjligheter att hindra en strandbebyggelse som hade karaktär av tätbebyggelse. Även en utpräglad glesbebyggelse kunde emellertid medföra allvarliga vådor ur friluftslivets synpunkt. Stadgandet i 122 § BL torde knappast vara till fyllest för att hindra en icke önskvärd glesbebyggelse inom sådana strand-

områden, som icke kunde anses särskilt värdefulla ur naturskyddssynpunkt i mera begränsad mening men däremot ägde stort värde för friluftslivets vidkommande, särskilt såsom badplatser.

Departementschefen.

I propositionen har departementschefen anfört:

Sveriges stränder och skärgårdar utgöra en naturtillgång av oskattbart värde för hela vårt folk. En ständigt ökad skara människor hämtar där nya krafter och vederkvickelse genom bad och friluftsliv. Såsom framhållits i departementspromemorian står det ökade behovet av sådan rekreation i nära samband med den allt längre drivna mekaniseringen av arbetet inom ett stort antal yrkesområden och det alltmera ökade jäktet inom samhällslivet över huvud taget. Behovet av ändamålsenliga tillflyktsorter under fritiden har blivit ännu mera framträdande genom att stora befolkningsgrupper erhållit en tidigare icke lagstadgad rätt till sammanhängande semester. Bland olika slag av frilidsområden och tillflyktsorter äro otvivelaktigt stränderna, såväl vid havet som vid insjöar och andra vattendrag, särskilt uppskattade och värdefulla.

Att strandområdena sålunda blivit allt mer och mer eftersökta har obestriddligen på många håll förorsakat en planlös exploatering och markslöseri. Därvid ha stora, vackra och i förhållande till tätorterna välbelägna strandområden blivit avstängda för andra än ett mindre antal tomtägare, utblicken över vattnet har blivit hindrad och landskapsbilden har i många fall blivit förändrad och förfulad. Visserligen har vårt land synnerligen vidsträckta strandområden, men just de stränder, som ligga nära större samhällen och som äro lämpliga för bad och friluftsliv, äro redan på alltför många håll tagna i anspråk eller hotade av exploatering. Såsom framgår av den föregående redogörelsen ha sakkunniga myndigheter från nästan alla delar av Sverige understrukit de allvarliga farorna för strandområdenas monopolisering. Denna beklagliga utveckling innebär allvarliga olägenheter icke endast för alla dem, som icke äga någon egen mark, utan även för de många jordägare vilkas mark är så belägen, att de på grund av strandbebyggelsen nödgas färdas långa vägar för att få tillträde till goda rekreationsplatser. Såsom länsstyrelsen i Södermanlands län framhållit, gäller detta icke minst för landsbygdens folk, som i allmänhet livligt uppskattar möjligheten att utan långa resor äga tillgång till utflyktsplatser vid kuster och större sjöar. Den rekreation och det intryck av naturskönhet, som sålunda vinnes, är enligt vad länsstyrelsen med rätta betonat ett icke oväsentligt bidrag till trivseln på landsbygden.

Det har stundom gjorts gällande, att behovet av rekreationsmöjligheter vid kuster och sjöstränder skulle kunna tillbörligen tillgodoses därigenom att staten eller kommunerna förvärvade och reserverade vissa områden, dit den icke strandägande befolkningens bad- och friluftsliv kunde förläggas. Såsom i promemorian framhållits och i nästan samtliga remissyttranden uttryckligen vitsordats eller lämnats obestritt, är detta emellertid icke praktiskt möjligt. Dylika friluftslivreservat och allmänna friluftsbad ha visserligen en mycket viktig uppgift att fylla, men de kunna icke ens tillnärmelsevis täcka hela behovet.

Självfallet skulle en särskild reglering av strandbebyggelsen och därmed sammanhängande spörsmål icke vara erforderlig, för den händelse redan gällande lagstiftning kunde anses erbjuda möjligheter att effektivt hindra ett ur friluftslivets synpunkt olämpligt utnyttjande av strandområdena. På

sätt i promemorian ingående utvecklats kan detta dock icke anses vara fallet, trots att gällande lag får anses erbjuda nöjaktiga möjligheter att hindra en olämplig tätbebyggelse (se främst 5 § byggnadslagen). Det ringa fåtal remissinstanser som hävdar att även en olämplig glesbebyggelse kunde hindras med stöd av nuvarande lagregler har därvid förbisett, att stadgandena i 86 och 122 §§ byggnadslagen svårligen kunna tolkas så extensivt, att det med tillämpning av dessa stadganden skulle vara möjligt att skapa rekreationsplatser för allmänheten inom sådana strandområden, vilka visserligen måste anses värdefulla ur ren friluftssynpunkt men som icke kunna anses representera mera framträdande estetiska eller kulturella värden. Med hänsyn till vad som förekommit under byggnadslagens förarbeten är det vidare mycket tveksamt, huruvida nämnda stadganden rätteligen kunna åberopas som stöd för att meddela förbudsbestämmelser för större sammanhängande områden. Så har visserligen skett i ett par län, men härvid är att märka att förhållandena där varit ganska speciella.

Bristerna i gällande lagstiftning framtråda särskilt mot bakgrunden av det förhållandet, att strandbebyggelsen regelmässigt först på ett jämförelsevis sent stadium tar karaktär av tätbebyggelse i teknisk mening. Såsom överlantmätaren i Västernorrlands län framhållit förhåller det sig nämligen i praktiken så, att exploatering av strandområden för sportstuge- eller villaändamål i regel inledes med glesbebyggelse. Ofta tagas därvid i första hand i anspråk sådana områden, som ur rekreationssynpunkt äro särskilt värdefulla, under det att från nämnda synpunkt mindre begärliga områden till en början icke exploateras. Efter hand som glesbebyggelsen förtätas, framtråda de praktiska svårigheterna att i detta sammanhang draga en klar gräns mellan glesbebyggelse och tätbebyggelse. Då man måste räkna med att gällande regler rörande tätbebyggelse icke komma att tillämpas i många gränssfall, är det tydligt att behovet av effektiva kontrollregler rörande glesbebyggelsen inom strandområdena gör sig gällande med särskild styrka. Detta behov torde icke kunna nöjaktigt tillgodoses genom användande av det i vissa remissyttranden omnämnda utomplansinstitutet.

Uppgiften att åstadkomma en laglig reglering till skydd mot ett olämpligt utnyttjande av strandområdena är, såsom i promemorian framhållits, av vidlyftig och delvis mycket svårlöst karaktär. Det är därför uppenbart, att en definitiv lagstiftning i ämnet icke kan komma till stånd utan en ingående utredning. Det är också min avsikt att inom den allra närmaste tiden begära bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att utreda detta problemkomplex. Med hänsyn till uppgiftens svårhetsgrad och omfattning anser jag det knappast möjligt, att ett förslag till definitiv lagstiftning i ämnet skall kunna föreläggas redan nästa års riksdag. Däremot ämnar jag i direktiven för den blivande utredningen betona vikten av att dess arbete bedrivs så, att ett dylikt förslag kan framläggas för 1952 års riksdag.

Motionerna I: 490 och II: 592.

I dessa motioner anföres i denna fråga:

Det är ett fullt legitimt intresse, om vissa personer vilja förvärva strandtomter och bygga sportstugor där för att användas som permanent uppehåll under semester och fritid. Likaså är det självfallet ett legitimt intresse för markägarna att kunna utnyttja sina marker på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt. Det nu framlagda lagförslaget beaktar enligt vår mening icke båda dessa gruppers intressen på ett tillfredsställande sätt utan tar ensidigt sikte på en tredje grupps intressen, nämligen det stora klientel, som idkar friluftsliv i form av »camping» eller tillfälligt besöker stränder och badplatser.

Givetvis måste en rättvis avvägning ske mellan de olika gruppernas intressen, och vidare måste de estetiska och kulturella värdena i strandområdena skyddas mot förstörelse. Det är emellertid enligt vår mening icke nödvändigt med en ny lagstiftning för detta ändamål. Redan med nu gällande lagstiftning torde den önskvärda regleringen av fastighetsbildning och bebyggelse längs stränderna kunna åstadkommas. Den bästa lösningen av problemet vunnos ofta om kommunerna inköpte områden, som vore lämpade för friluftsliv, och ställde dessa områden till allmänhetens förfogande. Därest frivilliga köp av sådana områden icke kunna komma till stånd, torde det vara möjligt att expropriera den lämpliga marken. Vi anse således att den av departementschefen hävdade uppfattningen, att redan gällande lagstiftning icke är tillräcklig för att uppnå det avsedda syftet med det nya lagförslaget, icke är hållbar.

Motionerna I: 492 och II: 595.

I motionerna anföres:

Propositionen synes förringa de möjligheter, som redan finnas för tillgodoseende av allmänhetens behov av platser för bad och friluftsliv. Sedan länge har det ansetts som en viktig uppgift för kommunerna att sörja t. ex. för att erforderliga friluftsbad finnas till invånarnas förfogande. I dagens läge torde flertalet städer och tätorter i en eller annan form ha sörjt här för. Det är att förvänta att denna gynnsamma utveckling kommer att fortsätta. Målet måste vara att skapa välskötta, för olika behov lämpligt belägna och anordnade bad- och friluftsplatser. För detta ändamål äro kommunerna icke hänvisade endast till förvärv av strandområden, utan den mindre kostnadskrävande arrendeformen står sannolikt i åtskilliga fall till buds. Möjligheterna att för detta ändamål utnyttja de betydande kronodomännen böra beaktas.

Genom nu gällande byggnadslag och därmed sammanhängande jorddelningsregler ha garantier skapats för att vid tätbebyggelse på landsbygden — t. ex. vid exploatering av ett sportstuguområde — erforderlig mark avsättes för badplatser. Dessa badplatser stå även som regel till allmänhetens förfogande. Likaså torde som regel vid general- eller regionalplanering erforderliga områden avsättas för bad och friluftsliv.

Genom de nu angivna förhållandena torde det allmänna ha erforderliga möjligheter att sörja för det omedelbara behovet av badplatser för stadernas och tätorternas befolkning. Vad angår friluftslivet i vidsträckt bemärkelse må även framhållas, att vårt land har och under överskådlig tid kommer att ha så stora »orörda» områden, att någon risk ej föreligger att allmänhetens rimliga anspråk åsidosättas. Det är en uppgift för det allmänna att tillse att kommunikationerna anpassas till medborgarens behov att komma ut till de orörda områdena.

Erfordras en provisorisk lagstiftning i ämnet?

Departementschefen.

Departementschefen anför:

Enligt promemorian är det angeläget att, i avbidan på en definitiv lagstiftning, snarast möjligt utfärda provisoriska bestämmelser i ämnet. Behovet av en sådan provisorisk lagstiftning har i promemorian till en början motiverats med att de nuvarande stränga restriktionerna med avse-

ende å sportstuge- och villabebyggelsen kunde komma att upphävas eller mildras, innan en definitiv lagstiftning i förevarande ämne kommit till stånd. I så fall vore att befara, att framför allt sportstugebebyggelsen komme att sätta in i sådan omfattning, att den tilltänkta lagstiftningen bleve av betydligt mindre verkan än om den hade genomförts före byggnadsregleringens avveckling. Detta skäl för att nu genomföra en provisorisk lagstiftning anser jag bärande. Jag vill därvid framhålla, att enligt vad under remissbehandlingen framgått förhållandena på åtskilliga håll i landet äro sådana, att även relativt små lättnader i nämnda restriktioner kunna komma att allvarligt skada de intressen, som man vill skydda genom en strandlagstiftning. Vidare har i promemorian som skäl för en provisorisk lagstiftning åberopats, att tillkallandet av sakkunniga för utredning av frågan kunde väntas föranleda en avsevärd spekulation i obebyggda strandfastigheter, lämpliga för sportstuge- och villabebyggelse. Det måste anses angeläget att förhindra en dylik spekulation, vid vilken spekulanterna givetvis skulle utgå från att en definitiv lagstiftning i ämnet ej erhöle återverkande kraft. Även ur denna synpunkt anser jag det motiverat att omedelbart genomföra en provisorisk lagstiftning i ämnet.

Givet är, att de intressen som man enligt vad jag förut anfört önskar skydda i förevarande sammanhang kunna skadas icke blott genom bebyggelse i egentlig mening utan jämväl genom t. ex. uppsättande av stängsel eller genom schaktning, fyllning, trädfällning eller därmed jämförliga åtgärder. Emellertid är det tydligt, att vad det här främst gäller att hindra är en olämplig bebyggelse och en fastighetsbildning, som skulle kunna leda till en olämplig bebyggelse. Med hänsyn härtill och då en reglering av övriga spörsmål svårligen kan, ens i den provisoriska lagstiftningens form, komma till stånd utan en ingående utredning, lär det vara ofrånkomligt att begränsa den provisoriska lagen till att avse bebyggelse i egentlig mening. Övriga hithörande problem torde alltså få övervägas vid den blivande utredningen. Såsom jag i det följande kommer att utveckla, ger emellertid ett byggnadsförbud även ett visst skydd mot olämplig fastighetsbildning. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att genom byggnadsförbud däremot icke inträder någon förändring i markägarens skyldighet att släppa till sin mark för allmänheten, att tåla beträdande därav eller åverkan därå.

Motionerna I: 492 och II: 595.

I dessa motioner anföres:

Den i propositionen förordade metoden att genom en provisorisk lagstiftning lösa den mycket omfattande frågan om fastighetsägarnas rätt att utnyttja sin mark är icke lämplig. Icke minst på grund av denna karaktär hos den föreslagna lagen synes avvägningen mellan å ena sidan tätortsbefolkningens intressen och å andra sidan övriga intressen ha blivit schematisk och ensidig. Det har icke på något sätt klarlagts i vad mån och under vilka förhållanden tätortsintresset resp. landsbygdsintresset skall anses väga tyngst. Över huvud taget är det onöjaktigt att genom mycket allmänt hållna stadganden i en *provisorisk* lag göra ingrepp i en befolkningsskategoris intressen eller rätt för att tillgodose en annan grups intressen. Att märka är att lagförslaget ingalunda kan anses ha karaktären av en social skyddslagstiftning till förmån för en svagare eller beroende grupp. Bärarna av »tätortsintressena» ha i många fall en starkare ekonomisk och social ställning än de grupper (t. ex. fattiga fiskarbefolkningar), vars hittillsvarande rätt blir föremål för inskränkningar av bl. a. rent ekonomisk art. Vidare må framhållas att jordrättslagstiftningen för närvarande är föremål för

offentlig utredning. Man kan förvänta att den hävdvunna »allmansrätten» att beträda och i övrigt uppehålla sig på annans mark därvid blir föremål för precisering. Det naturliga synes vara, att i samband därmed allmänhetens rätt att utnyttja strandområden för bad och friluftsliv tages upp till behandling. Den nu föreslagna provisoriska lagstiftningen innebär ett så djupt ingripande på föreliggande område, att den ej bör behandlas isolerat.

Avvägning mellan olika slag av strandintressen.

Departementschefen.

Departementschefen anför:

Man har vid en eventuell reglering av strandbebyggelsen att taga hänsyn till olika grupper, vilkas intressen i viss mån stå i motsatsförhållande till varandra. De grupper det här gäller kunna i stort sett sägas vara, å ena sidan alla de som ha ett behov av att idka bad- och friluftsliv men som sakna tillgång till egen mark vid vatten och å andra sidan sådana personer vilka förvärvat eller önska förvärva strandtomter. Till den förstnämnda gruppen höra alla de familjer och ensamstående personer, vilka antingen på grund av en jämförelsevis kort semesterledighet eller av ekonomiska eller andra skäl sakna möjlighet till någon längre sammanhängande vistelse utanför sin fasta bostadsort men som likväl söka utnyttja ledigheten i samband med veckosluten genom att med användande av olika kommunikationsmedel, icke minst cyklar, då uppsöka lämpliga bad- och utflyktsplatser. Till den andra kategorien hör återigen ett visserligen icke lika stort men likväl mycket talrikt klientel. Det är mig angeläget betona, att man gör sig skyldig till en missuppfattning av den tankegång, som präglar promemorian, om man i det däri upptagna förslaget vill se en önskan att hindra sportstugebebyggelsen. Avsikten med den provisoriska lagstiftningen är endast att inom vissa ur friluftssynpunkt särskilt värdefulla strandområden tvinga bebyggelsen ett stycke upp från strandlinjen för att på så sätt bevara själva stranden som tillflyktsort för allmänheten. En sådan strävan kan icke te sig orimlig ur sportstugeägarnas egen synpunkt och erfarenheten från vissa håll i landet visar ju också, att en sådan anordning mycket väl låter sig genomföra utan att sportstugeägarnas intressen för den skull trädas för nära. I betraktande av de vidsträckta havsstränder samt de många insjöar och vattendrag som vårt land äger bör det emellertid säkerligen på sina håll vara möjligt att jämväl tillgodose sportstugeägarnas mera exklusiva intressen att få sina byggnader placerade så nära stranden som möjligt. Avvägningen mellan de olika intressena bör ankomma på länsstyrelserna, vilka härvid visserligen få en ofta mycket ömtålig uppgift men som utan tvivel böra vara bättre skickade än någon annan instans att i första hand träffa ett riktigt och rättvist avgörande. Jag är emellertid angelägen att understryka vikten av att man vid avvägningen mellan de olika intressena icke endast tar hänsyn till de just aktuella behoven utan jämväl beaktar nödvändigheten av att planera med tanke på framtiden. Tätorternas utvidgning samt vägnätets och kommunikationernas utveckling torde icke sällan motivera ett friläggande även av sådana strandområden, som för dagen icke te sig särskilt begärliga.

Böra alla eller endast vissa strandområden beläggas med byggnadsförbud?

Promemorian.

I promemorian anföres, att en provisorisk lagstiftning med förut angivet syfte kunde tänkas utformad efter två olika huvudlinjer. Det ena alternativet vore, att *alla* strandområden belades med byggnadsförbud men att länsstyrelsen bemyndigades dispensera från förbudet i de fall då bebyggelsen icke kunde anses komma att skada de friluftsentressen för vilka redogjorts i promemorian. Det andra alternativet innebure återigen, att byggnadsförbud lades endast å *vissa* strandområden som länsstyrelsen efter särskild prövning funnit speciellt värda att skyddas. Rörande valet mellan dessa båda alternativ anföres i promemorian:

Då en lösning enligt det förstnämnda alternativet skulle medföra omgång och kostnader för de byggnadssökande samt besvär för myndigheterna även i sådana fall då något objektivt skyddsbehov icke föreligger, torde det senare alternativet vara att föredraga. Härvid förutsattes emellertid, att länsstyrelserna förbereda frågan i så god tid, att erforderliga byggnadsförbud kunna utfärdas så snart som möjligt och helst omedelbart efter den provisoriska lagstiftningens ikraftträdande. I vissa län har en inventering av skyddsvärda strandområden för övrigt redan påbörjats, men även i övriga län torde överlantmätaren och länsarkitekten äga så god kännedom om förhållandena, att de utan svårighet kunna verkställa en snabbinventering av sådana områden.

Rörande principerna i den provisoriska lagstiftningen anföres vidare:

Den föreslagna provisoriska lagstiftningen bör avse strandområdena vid såväl havet som vid insjö och rinnande vatten. Att undantaga de vid rinnande vatten belägna strandområdena skulle innebära att lagstiftningen icke finge den praktiska betydelse som är önskvärd och skulle dessutom medföra svårigheter vid gränsdragningen mellan älv samt hav och sjö. I och för sig vore det måhända mest rationellt att icke angiva något bestämt avstånd från strandlinjen för de områden, inom vilka byggnadsförbud skulle kunna meddelas. Av hänsyn till markägaren synes det dock ofrånkomligt att uppställa en viss maximigräns. Den av fritidsutredningen föreslagna gränsen, 500 meter, torde medföra ett onödigt stort ingrepp, och det bör vara tillräckligt att låta de skyddsbara strandområdena omfatta mark samt vattenområde inom ett avstånd av förslagsvis högst 300 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd.

Byggnadsförbud varom nu är fråga synes över huvud icke böra gälla beträffande område som ingår i fastställd stadsplan eller byggnadsplan eller i godkänd avstyckningsplan. Ej heller torde sådant byggnadsförbud böra utgöra hinder för uppförande av byggnad som erfordras för försvarets, jordbrukets, skogsbrukets, fiskerinäringens eller den allmänna samfärdselns behov.

Vad angår den närmare utformningen i övrigt av de nu ifrågasatta provisoriska bestämmelserna torde såsom förutsättning för ingripande med sådant byggnadsförbud som här avses böra stadgas, att det skall vara fråga om en bebyggelse, varigenom strandområdet utnyttjande för bad eller fri-

luftsliv kan försvåras för allmänheten. Sedan byggnadsförbud, varom i den nu ifrågasatta författningen sägs, utfärdats för visst område, skall länsstyrelsen självfallet äga möjlighet att i enskilda fall lämna byggnadstillstånd.

Departementschefen.

Departementschefen anför:

Såsom i promemorian anförts kan en provisorisk lagstiftning tänkas utformad efter två olika huvudlinjer. Det ena alternativet är, att alla strandområden beläggas med byggnadsförbud men att länsstyrelsen bemyndigas dispensera från förbudet i de fall då bebyggelsen icke kan anses komma att skada de friluftshintressen, för vilka i det föregående redogjorts. Det andra alternativet innebär återigen, att byggnadsförbud lägges endast å vissa strandområden, som länsstyrelsen efter särskild prövning funnit speciellt värda att skyddas. Då en lösning enligt det förstnämnda alternativet skulle medföra omgång och kostnader för de byggnadssökande samt besvär för myndigheterna även i sådana fall då något objektivt skyddsbehov icke föreligger, har i promemorian det senare alternativet ansetts vara att föredraga. I likhet med praktiskt taget samtliga remissinstanser biträder jag denna uppfattning. Det får enligt min mening anses uppennbart, att i stora delar av vårt vidsträckt och jämförelsevis glest befolkade land ett allmänt förbud skulle vara både opraktiskt och onödigt. När detta alternativ avvisats i promemorian, har därvid emellertid förutsatts att länsstyrelserna skola förbereda frågan i så god tid, att erforderliga byggnadsförbud kunna utfärdas så snart som möjligt och helst omedelbart efter den provisoriska lagstiftningens ikraftträdande. Detta önskemål har föranlett viss diskussion i några yttranden, i det att man framhållit att den i promemorian förordade snabbinventeringen av strandområdena skulle vålla svårigheter i olika hänseenden. Man har därför i några fall ifrågasatt en kombination av de olika alternativen eller att länsstyrelserna själva skulle få avgöra vilket alternativ som borde väljas.

För egen del kan jag icke tillstyrka, att länsstyrelserna få valfrihet i detta hänseende. Vad tanken på en kombination av de båda alternativa lösningarna beträffar vill jag framhålla, att densamma bör kunna genomföras på så sätt att förbudsområdena till en början i tveksamma fall bestämmas jämförelsevis stora samt att de omprövas och eventuellt begränsas vid en successivt verkställd fingranskning. Det är endast denna tankegång, som ligger bakom det i promemorian gjorda men i några remissyttrandena i viss mån missuppfattade uttalandet, att skyddsområdena i tveksamma fall hellre böra bestämmas för stora än för små. Men vad jag nu anført får icke förstås så, att byggnadsförbud från början böra meddelas för mycket stora, sammanhängande områden. Tvärtom bör enligt min mening en viss differentiering ske redan när de första byggnadsförbuden meddelas, låt vara att denna måhända icke alltid kan bli så noggrann som i och för sig hade varit önskvärt. Att förbudsområdena från början tilltagas större än vad som vid en fingranskning visar sig erforderligt, kan knappast anses vålla några större olägenheter för markägarna, om man tar hänsyn till länsstyrelsernas möjlighet att dispensera från förbuden.

Givet är, att byggnadsförbud med stöd av den provisoriska lagstiftningen icke bör tillgripas för andra områden än sådana som verkligen måste anses värdefulla ur rekreationssynpunkt och prövas vara erforderliga för allmänhetens bad- och friluftsliv. Men jag upprepar i detta sammanhang, att man vid bestämningen av förbudsområdena måste taga hänsyn även till de fram-

tida behoven. Över huvud taget bör man vid denna bestämning beakta de olika förhållanden, som kunna föreligga inom olika län och inom olika delar av samma län. Bland annat bör sålunda det förhållandet uppmärksammas, att särskilt vissa kuststräckor äro eftersökta rekreationsplatser icke blott för befolkningen på själva platsen eller inom länet utan jämväl för stora befolkningsgrupper inom andra delar av landet. Tydligt är alltså att man icke, såsom Fastighetsägareförbundet förordat, bör begränsa byggnadsförbuden till områden där det med hänsyn till folkmängden i områdenas omedelbara närhet kan vara påkallat att meddela sådana förbud.

Några remissinstanser ha yrkat, att den remitterade lagtexten måtte kompletteras med ett stadgande av innebörd att fastighet, som före lagstiftningens ikraftträdande bildats för bostadsändamål, skulle automatiskt undantagas från byggnadsförbudet. Dessa instanser ha därvid hänvisat till ett i promemorian gjort uttalande, att man vid förbudsområdenas bestämning såvitt möjligt borde tillse att »sådana fastigheter som redan exploaterats för privata ändamål och från vilka allmänheten redan är avstängd» icke inginge i skyddsområdena. Meningen med detta uttalande har emellertid, såsom ock av dess formulering måste anses framgå, allenast varit att byggnadsförbud icke borde drabba fastigheter, som redan bebyggt på ett sådant sätt att de till fastigheterna hörande strandområdena vore att anse såsom »tomter» i allemansrättslig mening. Däremot har det icke varit avsikten med uttalandet att förordat ett undantag beträffande sådana fastigheter, vilka visserligen bildats för bostadsändamål men som ännu icke bebyggt.

Det ligger i öppen dag, att den tilltänkta lagstiftningen skulle förfela sitt syfte, om densamma icke komme att gälla i ett sådant fall, då någon förvärvat en större fastighet och därvid med hänsyn till den principiellt fria rätten till glesbebyggelse räknat med att framdeles sälja en eller flera strandtomter. Att undantaga sådana fastigheter från det tilltänkta byggnadsförbudet kan sålunda icke komma i fråga, och detta icke ens för den händelse strandtomterna i fråga redan avstyckats i och för exploatering men ännu ej försålts. I viss mån tveksammare ställer sig frågan, huruvida lagstiftningen bör gälla i sådana fall då någon, som äger mark inom strandområde och som förvärvat marken i avsikt att för egen räkning bygga den, av en eller annan anledning, till exempel på grund av gällande byggnadsrestriktioner, icke fullföljt denna avsikt före lagens ikraftträdande. Onekligen kan man anse goda skäl tala för att en sådan fastighet icke skulle drabbas av den planerade lagstiftningen. Med hänsyn till att även en utpräglad glesbebyggelse i vissa fall kan komma att spoliera de värden, som det nu är avsikten att skydda, anser jag mig dock inte kunna tillstyrka en generell regel enligt vilken dylika fastigheter undantagas från lagens tillämplighetsområde. Ytterligare ett skäl härför är, att man i annat fall skulle gå miste om möjligheterna att åstadkomma en ur allmänna synpunkter så lämplig placering av den blivande bebyggelsen som möjligt. Om jag alltså icke kan tillstyrka, att denna grupp av fastigheter undantages från lagens tillämplighetsområde, vill jag dock framhålla, att länsstyrelserna vid dispensprövningen böra taga skäligen hänsyn till omständigheterna i dessa fall. För den händelse det därvid icke skulle vara möjligt att förhindra en olämplig placering av byggnaden samt det vidare ur allmän synpunkt måste anses påkallat att upprätthålla byggnadsförbudet, är det emellertid tydligt, att frågan om ersättning till markägaren får särskild aktualitet.

Motionerna I: 489 och II: 593.

Motionärerna anföra:

Vad angår frågan på vilka strandområden lagen skall tillämpas föreslår departementschefen, att den skall kunna omfatta alla områden såväl vid havet som vid insjöarna och utmed vattendragen. Strandlagen har sålunda givits en mycket vidsträckt omfattning. Enligt vår mening kunna berättigade invändningar riktas mot att lagen skall kunna avse all strand utmed vatten. Syftet med denna lagstiftning torde kunna nås, även om dess tillämpningsområde inskränkes i förhållande till vad som föreslagits i propositionen. Det synes sålunda riktigare, att strandlagen enligt fritidsutredningens förslag begränsas att omfatta strandområdena vid havet och vid de fyra stora insjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren. Dessa strandområden äro utan tvivel de mest eftersökta både av sportstuguägare och ur rekreationssynpunkt. Om här nämnda områden fölle under strandlagens bestämmelser, skulle man kunna kontrollera den bebyggelse, där ett verkligt behov av reglering föreligger. Vi få därför föreslå, att lagen skall äga tillämpning å strandområdena vid havet samt vid insjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren.

Trehundrametersgränsen.

Såsom ovan nämnts föreslogs i *promemorian*, att de skyddsbara strandområdena skulle omfatta mark och vattenområde inom ett avstånd av högst 300 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd.

Departementschefen har anfört, att han icke funnit tillräckliga skäl vara förebragta för att i vare sig den ena eller den andra riktningen avvika från förslaget härutinnan, vilket förslag tillstyrkts av övervägande flertalet remissinstanser. Trehundrametersgränsen vore icke avsedd att vara en schablonmässig norm utan en maximiregel. Genom jämkning i *promemorian*s lagtext hade detta tydligare utmärkts.

Motionerna I: 491 och II: 594.

Motionärerna anföra:

De över förslaget avgivna remissyttrandena äro i stor utsträckning mycket kritiska till olika avsnitt av detsamma. Den starkaste invändningen — utom beträffande den rent principiella sidan av saken — göres mot att utsträcka byggnadsförbudet att gälla så stora områden som intill 300 meter från strand eller vattendrag samt att man icke synes vilja tillförsäkra markägarna ersättning i samband med att man undantager marken från ägarnas rätt att fritt disponera densamma. I förstnämnda avseende ha starka sakliga invändningar gjorts bl. a. av länsstyrelsen i Stockholms län, som anser att omkring 100 meter bör vara tillräckligt. Med hänsyn till den stora sakkunskap, som länsstyrelsen och överlantmätaren i detta län måste anses besitta, emedan de ha att handlägga hithörande ärenden i dess stora skärgård med tillgodoseende av huvudstadens och omkringliggande tätorters behov, måste man enligt vår mening fästa synnerligen stor vikt vid de härifrån avgivna yttrandena.

Ersättningsfrågan.

Promemorian.

Beträffande frågan om ersättning till markägaren anföres i promemorian:

Såsom förut framhållits innebär 122 § BL, att länsstyrelsen icke äger vägra dispens från ett med stöd av nämnda paragraf meddelat byggnadsförbud, om avsevärt men därigenom tillskyndas markens ägare och denne ej erhåller skäligen ersättning därför. När det gäller ett byggnadsförbud som meddelats med stöd av den nu föreslagna provisoriska lagstiftningen, är det däremot meningen, att dispens skall kunna vägras oberoende av om markägaren därigenom tillskyndas avsevärt men eller ej. Någon ersättning till markägaren är icke avsedd att utgå för det men han kan tillskyndas genom ett byggnadsförbud som grundas på den provisoriska lagen (jfr motsvarande konstruktion vid vissa andra provisoriska byggnadsförbud, exempelvis enligt 14, 15, 35, 36 och 108 §§ BL; se ock 110 § BL). En annan fråga är, om och i vilken omfattning markägaren — sedan en definitiv lagstiftning i ämnet trätt i kraft — skall kunna erhålla viss gottgörelse för det men han *därefter* kan lida genom de restriktioner som den slutliga lagstiftningen föreskriver. Detta spörsmål bör närmare utredas av de förut omnämnda sakkunniga.

Departementschefen.

Departementschefen anför vid remissen till lagrådet:

Såväl enligt byggnadslagen som enligt lagen om allmänna vägar finnes möjlighet att utfärda provisoriska förbud mot glesbebyggelse utan att markägaren erhåller någon gottgörelse för det men han kan lida genom förbudet. Jag vill i denna del hänvisa till 14—16, 35—38, 76, 88, 90, 91, 101, 105, 108, 109 och 167 §§ byggnadslagen samt 34 § andra stycket lagen om allmänna vägar. Det i sistnämnda lagrum stadgade förbudet avser att förhindra bebyggelse inom ett område, som kan väntas bli taget i anspråk för allmän väg. Samtliga nyss berörda förbud enligt byggnadslagen avse att förhindra bebyggelse i avbidan på upprättande eller fastställande av plan. På grund av olika omständigheter kunna dessa förbud bli rätt långvariga. För det fall att plan fastställs över det område, som varit lagt under provisoriskt byggnadsförbud, beror det på planens utformning huruvida och i vad mån de i planen ingående fastigheterna få bebyggas. Därest visst område i planen upptages som gata, torg eller annan allmän plats och på grund härav icke får bebyggas, kan markägaren påkalla markens inlösen. I vissa fall kan dock inlösen icke påfordras, utan markägaren får åtnöjas med ersättning (22, 104 och 116 §§). I ett enda fall (beträffande generalplan) utgår ersättning för provisoriskt byggnadsförbud, som meddelats med stöd av byggnadslagen (22 § andra stycket och 104 §). Något sådant fall torde dock ännu icke ha uppkommit.

Vissa remissinstanser ha gjort gällande, att de i byggnadslagen behandlade provisoriska byggnadsförbuden icke vore fullt jämförliga med det slags byggnadsförbud som den provisoriska strandlagen syftade till att införa. Medan det i de förstnämnda fallen vore fråga om åtgärder, som utgjorde ett led i regleringen av befintlig eller förväntad tätbebyggelse, syftade nämligen den provisoriska strandlagen till en reglering av glesbebyggelsen och det vore icke meningen, att ett med stöd utav denna lag meddelat byggnadsförbud skulle resultera i någon detaljplan. I anledning härav må framhållas,

att det ingalunda är säkert att hela det område, som belagts med byggnadsförbud med stöd av byggnadslagen, verkligen kommer att omfattas av den slutliga planen. Särskilt belysande äro i detta hänseende bestämmelserna i 91 § byggnadslagen. Sedan i 90 § nämnda lag föreskrivits, att vad i lagen vore stadgat för stad, i den mån Konungen så förordnade, skulle äga motsvarande tillämpning för tätare befolkad ort på landet, stadgas i 91 § att Konungen i samband med sådant förordnande äger meddela det förbud mot nybyggnad inom orten som föränledes av omständigheterna samt att länsstyrelsen, sedan fråga väckts om sådant förordnande, må i avbidan på frågans slutliga avgörande utfärda förbud mot nybyggnad inom orten utan länsstyrelsens tillstånd. Det är nu icke säkert, att sådana byggnadsförbud som meddelats med stöd av sistnämnda lagrum alltid resultera i en plan, och det är i varje fall mycket troligt att, om en plan verkligen kommer till stånd, planen icke kommer att omfatta samtliga de områden som omfattas av byggnadsförbudet. Väl är det sant, att rätt till glesbebyggelse inträder i samband med att ett sådant förbud upphör att gälla, men den skada som markägaren kan ha lidit genom uppskovet med exploateringen under den måhända rätt långa tid det provisoriska förbudet gällt blir icke ersatt.

Med hänsyn till vad nu anförts synes det knappast kunna betecknas såsom något anmärkningsvärt, om markägaren icke erhåller någon ersättning för det men han kan lida genom ett byggnadsförbud som meddelats med stöd av den nu planerade provisoriska lagstiftningen, helst som denna lagstiftning är avsedd att gälla endast ett par år. Hur en definitiv lagstiftning i ämnet kommer att utformas, kan för närvarande icke sägas, och det är följaktligen icke säkert, att ett byggnadsförbud som meddelats med stöd av den provisoriska lagen består därefter. Skulle så ej bli fallet, synes det i regel icke föreligga några starkare skäl att tillerkänna markägaren ersättning för det tillfälliga byggnadsförbudet. Om förbudet däremot kvarstår efter ikraftträdandet av den definitiva lagen samt denna innehåller stadganden om ersättning till markägaren, skulle det i princip vara tänkbart att vid ersättningsbestämmande taga viss hänsyn jämväl till det men, som markägaren lidit under den provisoriska lagens giltighetstid. Jag vill dock framhålla, att det säkerligen kommer att erbjuda vissa praktiska svårigheter att vid bestämmandet av ett eventuellt ersättningsbelopp skilja mellan, å ena sidan, det bestående men som restriktionerna i den definitiva lagstiftningen kunna föränleda samt, å andra sidan, skadan under den jämförelsevis korta tid som den provisoriska lagen har varit gällande.

Under återopande av det nu sagda och då det icke kan anses vare sig motiverat eller praktiskt möjligt att nu reglera ersättningsfrågan, har jag kommit till det resultatet att någon ersättningsregel icke bör upptagas i den provisoriska lagen. Emellertid bör vid den blivande utredningen, som kommer att vara helt förutsättningslös beträffande ersättningsfrågan, jämväl närmare prövas om och i vad mån ersättning skall utgå för det men markägaren kan ha lidit genom ett byggnadsförbud som meddelats med stöd av den provisoriska lagen.

Lagrådet.

Vid granskningen av förslaget ha lagrådets ledamöter uttalat sig i ersättningsfrågan. Tre av ledamöterna ha därvid i ett gemensamt yttrande anförd, bland annat:

Att ersättningsfrågan, såvitt angår den provisoriska lagen, icke i sina delar fullständigt regleras i denna lag, är måhända en ofrånkomlig — churu i och för sig oförmånlig — konsekvens av brådskan vid lagens till-

komst. Men enligt vår mening är det icke därför nödvändigt, lika litet som det kan anses tillfredsställande, att lagen förbigår denna viktiga fråga med fullständig tystnad. Det förordas fördenskull, att förslaget kompletteras med en bestämmelse, som innebär en principiell förklaring, att ersättningsfrågan skall beaktas. Ett stadgande härom skulle exempelvis kunna givas den innebörden att ersättning för avsevärt men skall utgå i enlighet med vad därom framdeles kommer att i lag bestämmas.

Såsom allmänt omdöme om den ifrågasatta lagens huvudgrunder uttala nämnda tre lagrådsledamöter, att dessa grundens antagande kunde tillstyrkas endast under förutsättning, att det vid förslagets genomförande kunde anses ställt utom tvivel, att ersättningsfrågan bleve beaktad i väsentlig överensstämmelse med vad dessa ledamöter utvecklat.

Även lagrådets fjärde ledamot har ansett det erforderligt att — eftersom man icke utan att äventyra förslagets ändamål alltid kunde från början eller genom dispenser begränsa byggnadsförbudet så, att avsevärd skada ej uppkomme — i lagen upptoges ett sådant stadgande i ersättningsfrågan, som de övriga ledamöterna förordat.

Departementschefen.

I samband med propositionens framläggande för riksdagen anför departementschefen, att även om han icke i allo kunde dela de synpunkter i ersättningsfrågan, vilka anförts inom lagrådet, han dock också för egen del ville vitsorda, att i vissa fall då dispens vägras ett ersättningskrav måste anses berättigat. Departementschefen fortsätter:

Jag vill dock understryka, att man här måste göra en differentiering. I första hand måste krävas, att det men som uppstått varit av viss större betydelse. Det kan också visa sig motiverat att skilja mellan exempelvis, å ena sidan, den situation som föreligger, då någon förvärvat en större fastighet och därvid med hänsyn till den principiellt fria rätten till glesbebyggelse räknat med att framdeles sälja strandtomter samt, å andra sidan, att någon köpt en tomt inom ett strandområde i avsikt att för egen räkning bebygga den, men av en eller annan anledning, t. ex. på grund av gällande byggnadsrestriktioner, icke fullföljt denna avsikt före lagens ikraftträdande. Det är också tänkbart, att det vid utformningen av en ersättningsregel kan visa sig befogat att göra skillnad mellan utebliven spekulationsvinst och verkligen lidna förluster o. s. v. Det är min mening, att den blivande utredningen skall få i uppgift att kartlägga och undersöka dessa och andra fall samt, om så finnes möjligt och befogat, söka differentiera dem i ersättningshänseende. Även ur rättssäkerhetssynpunkt vore det synnerligen önskvärt, om så kunde ske och man alltså icke behövde nöja sig med en så vag och generell ersättningsnorm som »avsevärt men». Visserligen finnes en sådan regel i 86 och 122 §§ byggnadslagen, men det är att märka, att de fall som avses i dessa paragrafer icke direkt äro jämförbara med de förhållanden, på vilka den nu föreslagna lagen är avsedd att tillämpas. Det kan här bli fråga om mycket större områden och mycket mera olikartade fall. Att nu införa en regel om ersättning för avsevärt men skulle även innebära en nackdel såtillvida, att man därigenom komme att i viss mån binda den blivande utredningen beträffande utformningen av ersättningsnormerna i en definitiv lagstiftning. Jag finner mig därför böra intaga den ståndpunkten att vid den kommande ut-

redningen får närmare prövas i vad mån ersättning skall utgå för det men, markägaren kan ha lidit genom ett byggnadsförbud som meddelats med stöd av den provisoriska lagen. Den av lagrådets ledamöter föreslagna ersättningsregeln har alltså icke upptagits i förslaget.

Motionerna.

I samtliga de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna påtalas frånvaron i förslaget av ersättningsregler. Därvid har i allmänhet understrukits vad i denna fråga anförts av lagrådets ledamöter och av vissa remissinstanser, som ställt sig kritiska mot förslaget på denna punkt. I motionerna I: 492 och II: 595 yttras vidare:

De allvarligaste erinringarna mot den föreslagna lagstiftningen äro av rättsprincipiell karaktär. I åtskilliga fall innebär nämligen den föreslagna lagen, att denna kan komma att läggas till grund för rena konfiskationsåtgärder. Har t. ex. en stadsbo, under de år byggande på grund av krisregleringen varit uteslutet, förvärvat en sjötomt för att där senare bygga en sportstuga, skulle ett av länsstyrelsen meddelat allmänt byggnadsförbud medföra att — förutom att han avstängdes från möjligheten att utnyttja sin tomt — tomten bleve nära nog värdelös. Genom ett beslut av en förvaltningsmyndighet avhändes sålunda medborgaren reellt sett sin egendom utan att någon ersättning härför utgår. Att lagstiftningen som ligger till grund för »avhändelsen» är av provisorisk karaktär eller mer allmänt hållna departementschefsuttalanden gjorts om en framtida reglering av ersättningsfrågan, ändrar icke detta förhållande. En dylik ordning synes stå i klar strid med grundtankarna i regeringsformen § 16. Vad man där velat förhindra, nämligen att en enskild medborgare genom skönsmässiga beslut av förvaltningsmyndighet utan full ersättning »avhändes» sin egendom, inträder just i de åsyftade fallen, om lagstiftningen godkännes.

Utskottet.

Det är uppenbarligen ett mycket betydande allmänt intresse att den övervägande del av landets befolkning, som icke själv äger eller disponerar markområden invid vatten, ej utestänges från möjligheten att där njuta vila och vederkvickelse. Såsom i propositionen framhålles har under senare tid behovet av rekreation genom friluftsliv ökat på grund av den allt längre drivna mekaniseringen av arbetet inom ett stort antal yrkesgrupper och det tilltagande jäktet inom samhällslivet över huvud taget. Behovet av lämpliga tillflyktsorter i det fria har särskilt aktualiserats genom att den nya semesterlagstiftningen för stora befolkningsgrupper medfört ökade möjligheter till sammanhängande ledighet.

Av den utredning, som förebragts i detta lagstiftningsärende, finner utskottet, att det mångenstädes förekommit en sådan enskild exploatering av strandområden, framför allt genom bebyggelse i strändernas omedelbara närhet, att allmänhetens tillträde till välbelägna och i övrigt lämpliga rekreationsplatser vid vatten hindras. Det synes även vara fara för att utvecklingen kommer att fortsätta i samma riktning, därest det icke på ett eller annat sätt sörjes för att strandområden i viss utsträckning bevaras för all-

mänt nyttjande såsom fritidsområden. Behovet av åtgärder i någon form från det allmännas sida för att säkerställa tillgången till fritidsplatser vid stränderna har understrukits av så gott som alla de i ärendet hörda remissinstanserna och vitsordas även i samtliga förevarande motioner.

Mot tanken på att genomföra en särskild lagstiftning i detta syfte har bl. a. invänts att frågan i stället borde lösas genom att staten eller kommunerna förvärvade och för allmänheten upplåte vissa områden till bad och friluftsliv. I motionerna I: 492 och II: 595 hemställes att riksdagen — under förordande att kommunerna måtte bedriva en aktiv verksamhet i syfte att tillgodose innevånarnas behov av bad- och friluftsplatser — måtte avslå propositionen nr 223. Även i motionerna I: 490 och II: 592 hemställes om avslag å propositionen, varvid uttalas att den bästa lösningen av problemet ofta vore att kommunerna inköpte lämpliga områden och ställde dessa till allmänhetens förfogande. — Det är uppenbarligen i hög grad önskvärt att dylika statliga eller kommunala friluftreservat och allmänna friluftsbad skapas. Enligt utskottets uppfattning är det emellertid icke praktiskt möjligt att på sådant sätt fylla hela behovet av rekreationsplatser. Av samma mening äro så gott som samtliga remissinstanser.

Om således problemet icke i hela sin vidd kan lösas genom att det allmänna förvärvar eller arrenderar lämpliga markområden, torde annan möjlighet icke återstå än att i erforderlig utsträckning sörja för att allmänheten icke genom bebyggelse och andra åtgärder hindras från utövningen av den allemansrätt, som består i frihet att i viss utsträckning vistas å annans mark. Föreliggande lagförslag avser att av hänsyn till friluftsinteresset anordna en kontroll över bebyggelsen å vissa strandområden.

I några remissyttranden har uttalats, att redan gällande lagstiftning erbjuder tillräckliga möjligheter att effektivt hindra ett ur friluftslivets synpunkt olämpligt utnyttjande av stränderna. Samma uppfattning framföres i motionerna I: 490 och II: 592.

Såsom i propositionen anmärkts får byggnadslagen visserligen anses erbjuda nöjaktig möjlighet att förhindra olämplig tätbebyggelse. Enligt lagen får nämligen mark icke användas till tätbebyggelse med mindre den vid planläggning prövats vara från allmän synpunkt lämpad för ändamålet. Det slag av planläggning som här åsyftas är detaljplanläggning d. v. s. upprättandet av stadsplan eller byggnadsplan. Beträffande sådana trakter invid stränder, där bebyggelsens omfattning påkallar att detaljplan fastställas, kan i planen själva strandområdet i erforderlig omfattning undantagas från bebyggelse. Enligt uppgift i propositionen har så skett bl. a. i fråga om stora delar av Malmöhus läns kust.

I fråga om den glesare bebyggelsen finnes emellertid ingen liknande generell regel om kontroll från det allmännas sida. De möjligheter byggnadslagstiftningen f. n. erbjuder att hindra ej önskvärd glesbebyggelse äro små i förhållande till möjligheterna att kontrollera tätbebyggelsen. De bestå i dels att vid planläggning mark kan undantagas från all bebyggelse eller från visst slag av bebyggelse samt att förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning

eller därmed jämförlig åtgärd kan meddelas, dels ock att i vissa fall byggnadsförbud kan meddelas utan samband med planläggning.

Det planinstitut, som åtminstone teoretiskt skulle kunna tänkas komma till användning för reglering av glesbebyggelse vid stränderna, är generalplanen. Emellertid är det endast generalplan, vilken på ansökan av kommunen fastställts av Kungl. Maj:t eller länsstyrelsen, som har sådan verkan att nybyggnad i strid mot planen är förbjuden. Dessutom kan i vissa fall, för tid under vilken väckt fråga om fastställelse ännu är oavgjord, gälla interimistiskt förbud mot nybyggnad i strid mot planen. Har Kungl. Maj:t avslagit framställning om fastställelse, kan även särskilt nybyggnadsförbud meddelas. — Enligt vad utskottet inhämtat torde f. n. i hela landet knappast någon fastställd generalplan finnas; ej heller synes arbete pågå med upprättande av någon för fastställelse avsedd sådan plan. Redan härav torde följa att det icke är praktiskt möjligt att genom generalplaner vinna den kontroll över glesbebyggelsen, som erfordras för att såsom rekreationsplatser skydda vissa strandområden. Över huvud taget synes planläggning, med hänsyn till den omständliga och kostsamma proceduren att få en plan upprättad, antagen och fastställd, icke vara ett lämpligt medel att reglera strandbebyggelsen på sådana områden, där upprättandet av plan icke kan anses erforderligt av andra skäl.

Möjligheterna att utan samband med planläggning meddela byggnadsförbud för att skydda strandområden äro angivna i 86 och 122 §§ byggnadslagen. Stadgandena innehålla att, därest område som icke ingår i stadsplan eller byggnadsplan finnes böra särskilt skyddas »på grund av naturskönhet, växtlighet eller andra särskilda naturförhållanden eller med hänsyn till förefintlig från historisk eller konstnärlig synpunkt värdefull bebyggelse, fasta fornlämningar eller andra minnesmärken», Kungl. Maj:t eller länsstyrelsen äger förordna att nybyggnad inom området icke må företagas utan tillstånd. För områden, som icke med hänsyn till nämnda omständigheter kunna anses skyddsvärda men likväl äro av betydelse för friluftslivet, äro 86 och 122 §§ icke avsedda. Av den i propositionen förebragta utredningen framgår även att dessa lagrum i allmänhet kommit till allenast ringa användning. Undantag utgöra Stockholms och Gotlands län, där särskilda omständigheter ansetts motivera att byggnadsförbud jämlikt 122 § meddelats för större sammanhängande strandområden.

Enär enligt utskottets uppfattning de nuvarande möjligheterna att med hänsyn till allmänhetens fritidsintresse reglera strandbebyggelsen icke äro tillräckliga, finner utskottet erforderligt att frågan löses på annat sätt. I propositionen har departementschefen förklarat sig ämna begära bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att utreda detta problem. Efter det propositionen framlagts ha även sakkunniga tillsatts med uppdrag att utreda frågan om en reglering av strandbebyggelsen i syfte att såvitt möjligt bevara ur friluftssynpunkt värdefulla strandområden såsom rekreationsplatser för allmänheten ävensom därmed sammanhängande spörsmål.

Emellertid finner utskottet med hänsyn till frågans allmänna vikt att det

icke är tillrådligt att utan vidare åtgärder avvakta utredningens resultat. Även med de nuvarande byggnadsrestriktionerna förekommer ett visst byggnad vid stränderna och då naturligen i synnerhet på mera begärliga, för fritidsvistelse särskilt lämpade områden. Vidare förekommer i ej obetydlig omfattning att strandtomter säljas och avstyckas i avbidan på att de skola kunna bebyggas. Man torde kunna befara, att, därest nu intet göres, en viss icke önskvärd spekulation i strandtomter kommer att uppstå, föranledd av att frågan om reglering av strandbebyggelsen tagits upp av statsmakterna och sakkunniga tillkallats. Det tillskapande av nya strandlägenheter, som alltså kan väntas, kan komma att medföra praktiska svårigheter vid genomförandet av en definitiv lagstiftning i ämnet. Utskottet vill därför tillstyrka att en provisorisk lagstiftning nu genomföres i avbidan på att en definitiv reglering kommer till stånd. Den tillfälliga lagstiftningen torde, såsom i propositionen föreslås, böra innebära att länsstyrelse skall äga att, för att åt allmänheten trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv, utfärda förbud mot att inom visst strandområde byggnad uppföres utan länsstyrelsens tillstånd.

I motionerna I: 489 och II: 593 hemställas att den föreslagna lagens tillämplighet skall inskränkas till att avse strandområden vid havet samt vid Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaran. Utskottet finner uppenbart att det föreliggande behovet av fritidsområden icke skulle bliva tillgodosett, därest den ifrågasatta begränsningen vidtoges, och avstyrker därför ifrågasatt förordning.

Enligt förslaget skall förordning om byggnadsförbud avse mark och vattenområde inom det avstånd från strandlinjen som prövas erforderligt med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall, dock högst 300 meter från nämnda linje vid normalt medelvattenstånd. Beträffande frågan huruvida det angivna maximivståndet är lämpligt avvägt ha i remissyttrandena förekommit delade meningar. Vissa av de instanser som hörts ha förklarat sig anse 300-metersgränsen lämplig, andra — knappt ett tiotal — ha ansett, att maximivståndet borde minskas. Slutligen ha ett par remissinstanser ansett, att avståndet vore alltför knappt tilltaget. I motionerna I: 491 och II: 594 yrkas att maximivståndet skall bestämmas till 100 meter. Därvid har bl. a. uppgivits, att länsstyrelsen i Stockholms län i sitt remissyttrande ansett att omkring 100 meter bör vara tillräckligt. För att undanröja eventuellt missförstånd vill utskottet emellertid framhålla att länsstyrelsens yttrande avsåg förhållandena inom Stockholms län samt att länsstyrelsen uttryckligen förklarat sig icke kunna bedöma om och i vad mån frågan ställde sig anorlunda inom andra delar av landet.

Enligt utskottets uppfattning är det av vikt, att man, då det gäller att genomföra en lagstiftning av ifrågasatt slag, går fram med varsamhet, så att icke enskildas intressen i onödan skadas. Å andra sidan få möjligheterna att reglera strandbebyggelsen icke så kringskäras att syftet med lagstiftningen blir förfelat. Vid avvägningen mellan de intressen, som här stå mot varandra, finner utskottet att den föreslagna 300-metersregeln utgör

den lämpligaste lösningen. Särskilt på flacka, obevuxna stränder skulle ett mindre avstånd mångenstädes icke vara tillfyllest. Utskottet finner dock angeläget att understryka vad departementschefen framhållit, nämligen att 300-metersgränsen icke är avsedd att vara en schablonmässig norm utan en maximiregel. Bestämmandet av skyddsområdenas utsträckning, såväl på längden som på bredden, bör föregås av en så noggrann prövning som möjligt av vad omständigheterna i det enskilda fallet verkligen kräva.

Den i propositionen föreslagna lagen innehåller icke någon bestämmelse angående ersättning åt markägare, som drabbas av byggnadsförbudet. Departementschefen har emellertid såsom sin mening tillkännagivit, att i vissa fall då dispens från byggnadsförbudet vägras ett ersättningskrav måste anses berättigat. Den differentiering, som härvid måste ske, borde emellertid närmare utredas. Vid den kommande utredningen angående definitiv lagstiftning på området borde därför prövas i vad mån ersättning skall utgå för det men en markägare kan ha lidit genom ett byggnadsförbud enligt den provisoriska lagen. — I direktiven för den nu tillsatta utredningen ingår även att verkställa en sådan prövning.

Avsaknaden i den föreslagna provisoriska lagen av en ersättningsbestämelse har rönt kritik såväl i ett antal remissyttranden och i lagrådets utlåtande som i samtliga motioner. Bl. a. har framhållits att det ur säkerhets-synpunkt vore ofrånkomligt att den provisoriska lagen innehölle en bestämmelse, som innebure en principiell förklaring att ersättningsfrågan komme att beaktas. Enligt lagrådet skulle ett sådant stadgande exempelvis kunna givas den innebörden att ersättning för avsevärt men skall utgå enligt vad därom framdeles kommer att i lag bestämmas. I motionerna I: 489 och II: 593 samt i motionerna I: 491 och II: 594 har hemställts att riksdagen måtte besluta att ersättning skall utgå för »skada» respektive »skada och intrång», som markägare lider genom tillämpning av den provisoriska lagen.

I likhet med departementschefen anser utskottet det obetingat riktigt att i vissa fall ersättning utgår för men, som tillfogas en markägare genom byggnadsförbud enligt den nu föreslagna lagen. Att ersättning icke bör utgå i varje fall, då en markägare kan visa att förbudet medfört olägenhet för honom, finner utskottet uppenbart. Sålunda överensstämmer det med principerna inom annan lagstiftning, t. ex. byggnadslagen och vattenlagen, att ersättning ej bör utgå för ett helt obetydligt men. Redan med hänsyn härtill vill utskottet avstyrka bifall till nyssnämnda motionsyrkanden, som gå ut på att »skada» eller »skada och intrång» skall ersättas. Men icke heller alla de fall, då olägenheten för markägaren är av en ej alltför obetydlig storlek, äro av det slag att ett ersättningskrav kan anses befogat. Utskottet ansluter sig till de synpunkter departementschefen anfört angående den differentiering i ersättningshänseende som bör göras mellan olika fall. Innan en utredning härom verkställes bör enligt utskottets förmenande ingen ersättningsregel, ens av det slag lagrådet förordat, fastslås. Att ersättningsfrågans lösning sålunda uppskjutes kan icke anses innebära någon obillighet mot markägarna. Det bör beaktas att ett jämlikt byggnadslagen meddelat temporärt byggnadsför-

bud i regel icke medför rätt till ersättning för den som drabbas av förbudet. Beträffande den nu föreslagna lagen kommer provisorietiden att bli jämförelsevis kort, och det men, som därunder kan komma att uppstå, torde i regel bli tämligen ringa.

Enär förslag till definitiv lagstiftning på ifrågavarande område icke torde kunna föreläggas 1951 års riksdag, avstyrker utskottet bifall till det i motionerna I: 491 och II: 594 framställda yrkandet, att den provisoriska lagen skall gälla blott till och med den 31 december 1951.

Ej heller i övrigt har utskottet funnit anledning till anmärkning mot lagförslaget.

Under återopande av vad nu anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition nr 223; samt

B. att motionerna I: 489, 490, 491 och 492 samt II: 592, 593, 594 och 595 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 november 1950.

På tredje lagutskottets vägnar:

AKE HOLMBÄCK.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Holmbäck, Carl Edmund Eriksson, Nils A. Larsson, Werner, Uhlén, Pålsson, Cassel och Boo;

från andra kammaren: herrar Stjärne*, Ericsson i Sörsjön, Andersson i Dunker, Åhman, Andersson i Mölndal, fru Torbrink samt herrar Larsson i Karlstad och Persson i Appuna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Holmbäck*, *Stjärne* och *Åhman*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Det står utom diskussion att allmänheten bör äga tillträde till strandområden, som äro erforderliga för bad och friluftsliv. Utskottet ansluter sig därför till det syfte, som propositionen avser att främja. Det spörsmålet yppar sig emellertid omedelbart, vilket värde den i propositionen föreslagna lagen har för att tillgodose detta syfte.

Enligt den svenska rättsordningen — i motsats till flera främmande rätts-system — har allmänheten rätt att beträda annans mark, dock icke tomt eller plantering och icke heller ägor som kunna skadas av beträdandet. I stort sett kan denna regel, vad sommarhalvåret beträffar, uttryckas så, att allmänheten har rätt att vistas å skogs- och hagmark och å annan mark, som kan betraktas som utägor. Propositionen avser att under en övergångstid, tills ny lagstiftning hinner utarbetas, förhindra att för friluftsliv erforderliga lämpligt belägna strandområden, till vilka enligt nyss angivna regler allmänheten nu äger tillträde, förminskas genom bebyggelse, d. v. s. genom att områdena eller delar därav intagas till tomtplatser. Tomtplats är därvid icke att fatta som en tomt, vilken bestämts genom tomtindelning (den provisoriska lagen är icke avsedd att gälla för områden inom fastställd stadsplan eller fastställd byggnadsplan och i allmänhet heller icke för områden inom godkänd avstyckningsplan) utan som det närmast kring en byggnad befintliga, ofta på något sätt avskilda området. Det kan här anmärkas att lagstiftningen icke uppställer hinder mot bebyggelse för försvarets, jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller den allmänna samfärdsels behov.

Under förfluten tid har på många orter ägt rum en bebyggelse, som hindrar allmänheten att komma fram till strandområden, som erfordras för bad och friluftsliv. Det kan icke väntas, att denna utveckling kommer att i större utsträckning fortsätta under den närmaste tiden, innan statsmakterna kunna taga ställning till förslag om ny lagstiftning om strandområden, som äro behövlige för bad och friluftsliv. Byggnadsrestriktionerna sätta starka spärrar för bebyggande av strandområden. På grund av den ekonomiska utvecklingen är den praktiska betydelsen av den provisoriska lagen mindre än man kunnat antaga då propositionen i april månad avlämnades. Den olämpliga bebyggelse vid här förevarande stränder, vilken byggnadsrestriktionerna icke förhindra, kan emellertid, när den har karaktär av glesbebyggelse, icke i samtliga fall förhindras av annan gällande lagstiftning. 86 och 122 §§ byggnadslagen avse förbud blott å områden, som finnas böra skyddas på grund av naurskönhet, växtlighet eller andra särskilda naturförhållanden eller med hänsyn till förefintlig, från historisk eller konstnärlig synpunkt värdefull bebyggelse, fasta fornlämningar eller andra minnesmärken. Genom utomplansbestämmelser torde icke få göras så betydande inskränkningar i jordägarnas rätt att förfoga över marken, varom här är fråga, och att använda generalplancinstitutet stöter på stora svårigheter. Utskottet anser därför att en provisorisk lag har ett visst, om också icke stort, praktiskt värde och tillstyrker alltså att riksdagen i anledning av propositionen antager förslag till dylik lag. Utskottet avstyrker alltså motionerna I: 490 och 492 samt II: 592 och 595. Det bör betonas att utskottet genom sitt tillstyrkande av att en provisorisk lag utfärdas icke på något sätt tagit ståndpunkt till linjerna för en eventuell definitiv lagstiftning. Bl. a. med hänsyn till naturskyddsutredningens snart väntade betänkande bör frågan om grunderna för en definitiv lagstiftning nu helt lämnas öppen.

I tre särskilda hänseenden bör emellertid, enligt utskottets uppfattning, ändring äga rum i det lagförslag, som Kungl. Maj:t lagt fram. Samtliga dessa ändringar äro motiverade av hänsyn till jordägarnes berättigade intressen. De tillgodose önskemål, som angivits i motionerna I: 491 och II: 594 samt, i ett hänseende, även i motionerna I: 489 och II: 593.

Den föreslagna lagen medger byggnadsförbud blott för att trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv vid vattenområden. Det synes som om i allmänhet ett område om högst 100 meters bredd skulle räcka för detta ändamål. För Stockholms läns del, för vilket den nya lagstiftningen måste bli av särskild vikt, har länsstyrelsen ansett att omkring 100 meter vore tillräckligt. Inom andra delar av landet torde behov av större områden finnas endast i ett fåtal fall å synnerligen flacka sandstränder vid badorter och i närheten av större tätorter. I dessa fall och beträffande större områden, som tätortsbefolkningen behöver för mera intensivt utnyttjande för fritids- och rekreationsändamål, anser utskottet att bad- och tätortssamhällena böra förskaffa sig ägande- eller nyttjanderätt till marken. Utskottet anser därför att i 1 § andra stycket av den föreslagna lagen »högst 300 meter» bör utbytas mot »högst 100 meter».

En inskränkning av den provisoriska lagen till att avse havskusterna samt strandområdena vid Väneren, Vättern, Mälaren och Hjälmarren skulle delvis förfela lagens syfte. Utskottet avstyrker alltså motionerna I: 489 och II: 593 i hithörande del.

Propositionen upptar icke någon regel om ersättning till strandägarna för det men den provisoriska lagen medför för utnyttjandet av marken. Lagrådet har vid sin behandling av lagförslaget förordat att förslaget kompletterades med en bestämmelse innehållande en principiell förklaring att ersättningsfrågan skall beaktas. Åt ett stadgande härom skulle, enligt lagrådets uppfattning, exempelvis kunna givas den innebörden att ersättning för avsevärt men skall utgå i enlighet med vad därom framdeles kommer att i lag bestämmas. Endast under förutsättning att det vid förslagets genomförande kan vara ställt utom allt tvivel att ersättningsfrågan blir beaktad i väsentlig överensstämmelse med vad lagrådet utvecklat har lagrådet tillstyrkt förslagets huvudgrunder. Propositionen har emellertid icke följt lagrådet.

I ekonomiskt hänseende har enligt utskottets uppfattning icke frågan om ersättningen till jordägarna för det men, som kan inträda genom byggnadsförbud enligt den provisoriska lagen, någon större betydelse. Fråga om ersättning för men, som orsakats genom den provisoriska lagen, kan uppkomma blott om någon på grund av vägrad dispens från förbud enligt den provisoriska lagen förhindrats att bygga. Har han även på grund av byggnadsrestriktionerna hindrats bygga, har han icke genom den provisoriska lagen orsakats något men, som han icke ändock skulle lida. På grund av byggnadsrestriktionerna kommer emellertid, som utskottet ovan angivit, den praktiska tillämpligheten av den provisoriska lagen att bli liten, och de fall, då men uppkommer på grund av denna lag, att bli få. I psykologiskt hänseende är det åter av ett utomordentligt värde att den provisoriska lagen innehåller

en regel om ersättning åt strandägarne. En dylik regel står i enlighet med det allmänna rättsmedvetandet och förhindrar att strandägarna få den uppfattningen att i framtiden full rättvisa icke skall tillerkännas dem för de inskränkningar i deras rättigheter, den blivande definitiva lagstiftningen kan komma att medföra. Om den provisoriska lagen icke får en ersättningsregel, åstadkommer man en mycket dålig start för de strävanden lagen vill främja. Utskottet anser därför, i likhet med lagrådet, att den nya lagen bör innehålla ett stadgande om ersättning. Givetvis bör ersättning icke givas för alltför obetydligt men, men var gränsen i detta fall bör sättas torde med trygghet kunna lämnas åt domstolarna. Att, såsom fallet varit i 122 § byggnadslagen, inskränka stadgandet till ersättning för avsevärt men anser utskottet icke riktigt. Då det här icke kan bli fråga om ersättning för annan olägenhet än som kan inträffa tills den provisoriska lagen träder ur kraft, torde icke hänsyn behöva tagas till de fall, då någon på spekulation förvärvat strandtomter. Storleken av den ersättning, en strandägare kan bli berättigad till, torde icke kunna bestämmas förrän den provisoriska lagen trätt ur kraft, och det torde därför icke finnas hinder att, såsom lagrådet föreslagit, överlåta de närmare reglerna om ersättningen till senare lagstiftning.

Bestämmelsen om ersättning anser utskottet böra få plats i en ny 6 §.

Enligt propositionen skall den nya lagstiftningen gälla till den 31 december 1952. Utskottet anser att förarbetena till den definitiva lagstiftningen böra kunna vara avslutade i så god tid under 1951 att beslut, huruvida en definitiv lagstiftning skall komma till stånd och vilket innehåll denna bör äga, kunna fattas under vårsessionen av 1952 års riksdag. Utskottet tillstyrker alltså att den provisoriska lagen skall gälla blott till och med den 30 juni 1952. Dess giltighetstid skulle alltså bli ungefär ett och ett halvt år.

Med stöd av vad nu anförts hemställer utskottet alltså,

A. att riksdagen, med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda lagförslaget, måtte för sin del antaga följande förslag till

L a g

om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För att åt allmänheten trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv vid havet eller vid insjö eller vattendrag äger länsstyrelsen förordna, att inom visst strandområde byggnad icke må uppföras utan länsstyrelsens tillstånd.

Förordnande enligt första stycket skall avse mark och vattenområde inom det avstånd från strandlinjen som prövas erforderligt med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall, dock högst 100 meter från nämnda linje

vid normalt medelvattenstånd. Området skall å karta eller annorledes till sina gränser tydligt angivas.

Vad i första stycket stadgats skall icke gälla beträffande område som ingår i fastställd stadsplan eller byggnadsplan, ej heller beträffande område som ingår i godkänd avstyckningsplan med mindre förbud mot tätbebyggelse utfärdats för området. Byggnadsförbud som meddelats med stöd av denna lag skall icke utgöra hinder för uppförande av byggnad som erfordras för försvarets, jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller den allmänna samfärdselns behov.

2 §.

När beslut om byggnadsförbud meddelats, åligger det länsstyrelsen att, utöver den underrättelse till markägarna som skall ske enligt allmänna bestämmelser, kungöra beslutet i den eller de tidningar, i vilka kommunala meddelanden för orten intagas, eller på annat lämpligt sätt.

3 §.

Talan mot länsstyrelses beslut om byggnadsförbud så ock mot beslut rörande tillstånd att utan hinder därav uppföra byggnad föres hos Konungen genom besvär i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Beslut om byggnadsförbud skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

4 §.

Uppför någon byggnad i strid mot förbud som meddelats jämlikt denna lag, straffes med dagsböter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Böter tillfalla kronan.

5 §.

I fall som avses i 4 § äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad olagligen skett. Ansökan om handräckning må göras av allmän åklagare, byggnadsnämnd eller byggnadsinspektör. Är ansökan gjord av allmän åklagare och begär utmättningsman att kostnad för förrättning skall förskjutas, må det ske av allmänna medel. I övrigt gälle enahanda bestämmelser som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fallet.

6 §.

För men, som tillskyndas strandägare genom byggnadsförbud enligt denna lag, skall ersättning givas i enlighet med vad därom framdeles kommer att i lag bestämmas.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1952.

Beslut om byggnadsförbud, som meddelats jämlikt denna lag, skall ej gälla längre än lagen äger giltighet.

Vad i 4 § stadgas skall lända till efterrättelse jämväl sedan lagen i övrigt upphört att gälla, såvitt fråga är om överträdelse som begåtts under lagens giltighetstid.

B. att motionerna I: 489 och 491 samt II: 593 och 594 måtte anses besvarade genom vad utskottet hemställt under A. ovan, samt

C. att motionerna I: 490 och 492 samt II: 592 och 595 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) av herrar *Werner, Pålsson, Cassel, Andersson* i *Dunker och Larsson* i *Karlstad*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Det föreliggande förslaget till provisorisk lag avser att i första hand be- myndiga respektive länsstyrelser att med omedelbar verkan förordna om till- fälligt byggnadsförbud inom vissa av länsstyrelsen bestämda strandområden såväl vid havet som vid insjöar och vattendrag i angivet syfte att därigenom åt allmänheten trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv.

Såsom skäl för behovet av en brådskande lagstiftning på området anför departementschefen att de nuvarande stränga byggnadsrestriktionerna kun- de komma att upphävas eller mildras innan en definitiv lagstiftning i föreva- rande ämne kommit till stånd. I så fall vore att befara att framför allt sportstugebebyggelsen komme att sätta in i sådan omfattning att den till- tänkta lagstiftningen bleve av betydligt mindre verkan, än om den hade ge- nomförts före byggnadsregleringens avveckling. Detta skäl angiver depar- tementschefen såsom särskilt bärande.

Det förändrade samhällsekonomiska läget har emellertid senare föranlett kategoriska uttalanden från Kungl. Maj:ts sida att någon avveckling eller lindring av berörda restriktioner icke vore att förvänta. Härigenom synes ett av huvudskälen för en brådskande lagstiftning hava bortfallit.

Utskottet erinrar om att vårt land äger en oerhört rik tillgång till outnytt- jade strandområden i förhållande till en relativt fåtalig befolkning. Vårt läge är följaktligen i detta avseende ett annat och långt gynnsammare än för- hållandena i t. ex. England och vissa tätbefolkade länder på kontinenten, där liknande problem uppkommit. Någon verklig fara för att en strandbe- byggelse i Sverige skulle få en sådan omfattning att befolkningen därigenom komme att utestängas från bad och friluftsliv läser icke vara för handen. Ett provisoriskt byggnadsförbud av så djupt ingripande betydelse i flera hänseenden som det ifrågavarande synes utskottet därför icke vara av ett omedelbart behov påkallat. Härvid bör uppmärksammas att det föreslagna förbudet endast avser bebyggelse — huvudsakligen av sportstugor och som- marvillor — men däremot icke jordavstyckning eller försäljning av strand- tointer.

Frågan huruvida erforderligt skydd mot olämplig strandbebyggelse kan ernås medelst tillämpning av nu gällande lagstiftning, exempelvis genom byggnadslagen, eller om därför erfordras nya lagregler i en särskild strand- lag eller annorstädes är för närvarande föremål för prövning av särskilda

av Kungl. Maj:t efter propositionens avgivande tillkallade sakkunniga. I avbidan på det utlåtande som inom närmaste tiden kan förväntas från de sakkunniga finner utskottet sig icke böra taga ställning vare sig till behovet av en definitiv strandlag eller till de rättsliga spörsmål, som beröra en sådan lags utformning.

Det aktuella spörsmålet är huruvida risk föreligger att värdefulla strandområden kunna komma att förstöras genom en olämplig bebyggelse under den begränsade tid som förflyter innan en eventuellt behöflig definitiv lagstiftning kan träda i tillämpning. Utskottet har bedömt denna risk såsom obefintlig eller i varje fall synnerligen ringa.

Stadgandena i såväl den nyligen antagna byggnadslagen som även i jorddelningslagen förhindra på ett effektivt sätt att tätbebyggelse kommer till stånd utan myndigheternas medverkan.

Olämplig glesbebyggelse kan eller bör kunna hindras genom en tillämpning av angivna lagar. Utskottet vill här erinra om möjligheterna att vinna skydd även mot en oreglerad glesbebyggelse bl. a. genom generalplan eller utomplansbestämmelser samt tillika om bestämmelserna i 122 § byggnadslagen. Enligt sistnämnda lagrum må förbud stadgas mot nybyggnad utan länsstyrelsens tillstånd, där område som icke ingår i stadsplan eller byggnadsplan befinnes böra särskilt skyddas på grund av bl. a. naturskönhet, växtlighet eller andra särskilda förhållanden. Med stöd av detta stadgande har byggnadsförbud utfärdats för den yttre delen av Stockholms skärgård och för den gotländska kusten.

En förutsättning för att bebyggelse — även enstaka sådan — skall komma till stånd är i de flesta fall att tomtmark avstyckas för ändamålet.

Enligt 19 kap. 13 § 3 mom. i jorddelningslagen har länsstyrelsen möjlighet att vaka över att sådana avstyckningar icke ske där det ur allmän synpunkt skulle kunna vara olämpligt med bebyggelse. Vissa länsstyrelser ha givit anvisningar rörande avstyckningsverksamhetens bedrivande av sådant innehåll att de skyddat stränderna inom sina län.

Enligt utskottets uppfattning finnes alltså redan nu möjlighet att medelst tillämpning av angivna lagbestämmelser utöva nödig kontroll även över en glesbebyggelse då det gäller vissa strandområden. Det kan såsom förut antytts också konstateras att vissa länsstyrelser med stöd av gällande lagstiftning medelst byggnadsförbud och anvisningar ingripit i reglerande syfte.

Utskottet finner med hänsyn till det sagda och då ett lössläppande av byggnadsrestriktionerna ingalunda är att förvänta under den närmaste tiden behov av en provisorisk lagstiftning i ämnet icke föreligga. Ett ytterligare starkt skäl som talar emot ett antagande av förevarande provisoriska lagstiftning anser utskottet vara att förslaget icke upptager några som helst regler för huruvida eller på vad sätt den strandägande befolkningen skall beredas ersättning för de förluster och skador, som den föreslagna lagen kommer att föra med sig för jordägarnas vidkommande.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande Kungl. Maj:ts proposition icke måtte av riksdagen bifallas.